

Geen schoonheidsprijs

wel een stap in de goede richting

Roger Liekens *gewezen afdelingshoofd Afdeling Ruimtelijke Planning/RWO*

Achttien jaar na de wet werd in 1980 ook het laatste gewestplan goedgekeurd. Vrijwel onmiddellijk werden die plannen door het beleid weer uitgehold. Wat waren de sterke en zwakke punten van de gewestplannen? Een terugblik.

Op 1 september 1980 werd met het gewestplan Limburgs Maasland het laatste van de 25 Vlaamse gewestplannen bij Koninklijk Besluit goedgekeurd. Daarmee werd een belangrijke periode in de beleidsvoering op het gebied van de Vlaamse ruimtelijke ordening afgesloten. Die periode nam een aanvang in 1965, toen minister van Openbare Werken Jos De Saeger (CVP, ook bevoegd voor ruimtelijke ordening) aan een aantal privé-bureaus de opdracht gaf gewestplannen op te stellen.

De op 22 maart 1962 goedgekeurde wet 'houdende organisatie van de stedenbouw en de ruimtelijke ordening' (Staatsblad 29 maart 1962) vormde de rechtsgrond voor deze gewestplannen. Vóór de inwerkingtreding van die wet van 1962 konden eigenaars meestal naar eigen inzicht verkavelen. De besluitwet van 2 december 1946 (die tot 1962 de ruimtelijke ordening regelde) was immers slechts van toepassing op bij Koninklijk Besluit aangewezen gemeenten. Die besluitwet legde vooral de nadruk op het opstellen van gemeentelijke plannen van aanleg. Met weinig succes evenwel, aangezien in 1960 minder dan tien procent van de Belgische gemeenten een Algemeen Plan van Aanleg (APA) had laten opstellen. Die APA lieten bovendien erg veel bebouwing toe. Aan de snelle wederopbouw van het land was weinig of geen ruimtelijke planning aan te pas gekomen.

De wet van 1962 voorzag op het bovengemeentelijk niveau in een nationaal plan en in streek- en gewestplannen. Op gemeentelijk niveau waren de Algemene en Bijzondere Plannen van Aanleg de planningsinstrumenten. Het nationaal plan en de streekplannen werden nooit opgesteld. Spanningen tussen de taalgemeenschappen maakten het opstellen van een nationaal plan onmogelijk. En de begin jaren 1960 door de studie-bureaus gemaakte streekstudies werden in eerste instantie gebruikt als sociaaleconomische ontwikkelingsprogramma's voor de betrokken regio's. Die streekstudies boden ook geen kader voor de talrijke bouw- en verkavelingsaanvragen. Er werd nog altijd zonder toetskader vergund. En er werd duchtig verkaveld!

In de periode 1962-1968 werden in België jaarlijks meer dan 8.000 verkavelingen met elk gemiddeld 7 à 8 bouwpercelen geregistreerd. Aan die verkavelingen was geen bouwverplichting en al evenmin een houdbaarheidsdatum gekoppeld. Bovendien had de meerderheid van de afgegeven bouwvergunningen betrekking op terreinen buiten deze verkavelingen! De ruimtelijke wanorde werd beleidsmatig georganiseerd. Ook op het lokale niveau ondernamen gemeentebesturen weinig of niets tegen de wildbouw en de verloedering van de ruimte.

Om daarin verandering te brengen, besliste Jos De Saeger eind 1965 dus dat voor het volledige grondgebied van België gewestplannen moesten worden opgesteld. Externe studie-bureaus werden daartoe aangesteld en binnen het Bestuur van de Ruimtelijke Ordening zou de nieuw opgerichte Dienst Algemeen Beleid van de Ruimtelijke Ordening (DABRO) het planningswerk coördineren.

De minister had ook de basisbeginselen voor het opstellen van de gewestplannen vastgelegd¹:

- gelijktijdige aanpak voor het hele land;
- opstelling van de plannen op basis van de 'physical planning' en dus van de optimale bodembestemming;
- vroege consultatie van de bevolking door middel van een dubbele raadpleging van aan de ene kant de gewestelijke adviescomités (op initiatief van de provinciale deputaties samengesteld) en aan de andere kant de gemeentebesturen;
- inhoudelijke stroomlijning (artikel 12 van de wet):
  1. situering van de bestaande toestand;
  2. maatregelen van aanleg, vereist om te voldoen aan de economische en sociale behoeften van het gewest;
  3. maatregelen ter verbetering van het net van de hoofdverkeerswegen.

¹ Cepess, 1968, blz 6.

